

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 5ης Ιουλίου 2012*

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διαδικασίες αφερεγγυότητας — Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 — Άρθρο 5, παράγραφος 1 — Διαχρονική εφαρμογή — Εμπράγματη αγωγή ασκούμενη σε κράτος μη μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Διαδικασία αφερεγγυότητας κινούμενη κατά του οφειλέτη σε άλλο κράτος μέλος — Προσχώρηση του πρώτου κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Εφαρμογή»

Στην υπόθεση C-527/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Legfelsőbb Bíróság (Ουγγαρία) με απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Νοεμβρίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

ERSTE Bank Hungary Nyrt

κατά

Magyar Állam,

BCL Trading GmbH,

ERSTE Befektetési Zrt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Tizzano (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, Μ. Pešič, Ε. Levits, J.-J. Kasel και την Μ. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Οκτωβρίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η ERSTE Bank Hungary Nyrt, εκπροσωπούμενη από τους Τ. Éless και L. Molnár, ügyvédek,
- η Bárándy és Társai Ügyvédi Iroda, εκπροσωπούμενη από τον D. Bojkó, ügyvéd,
- η Komerční Banka, as, εκπροσωπούμενη από τους Ρ. Lakatos, Ι. Sólyom, Α. Ungár, Ρ. Köves και Β. Fazakas, ügyvédek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér καθώς και από τις K. Szjártó και K. Veres,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη S. Centeno Huerta,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Sipos και M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιανουαρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ L 160, σ. 1, στο εξής: κανονισμός).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας που κινήθηκε κατά της BCL Trading GmbH (στο εξής: BCL Trading), εταιρίας αυστριακού δικαίου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 2 της Πράξης περί των όρων προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: πράξη προσχώρησης), ορίζει τα εξής:

«Από την ημερομηνία προσχώρησης, οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών και οι πριν από την προσχώρηση θεσπισθείσες πράξεις των οργάνων και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεσμεύουν τα νέα κράτη μέλη και εφαρμόζονται σε αυτά, υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες αυτές και στην παρούσα Πράξη.»

- 4 Η έκτη, η ενδέκατη, η εικοστή τρίτη και η εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού προβλέπουν τα κατωτέρω:

«(6) Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιορίζεται σε διατάξεις που διέπουν την αρμοδιότητα για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις δικαστικές αποφάσεις που απορρέουν άμεσα από τις διαδικασίες αφερεγγυότητας και έχουν στενή σχέση με αυτές. Επιπλέον, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την αναγνώριση αυτών των δικαστικών αποφάσεων και του εφαρμοστέου δικαίου, οι οποίες επίσης ανταποκρίνονται στην προαναφερόμενη αρχή.

[...]

- (11) Ο παρών κανονισμός παραδέχεται το γεγονός ότι, ως αποτέλεσμα των σημαντικών διαφορών που υπάρχουν όσον αφορά το ουσιαστικό δίκαιο, δεν είναι πρακτικό να καθιερωθεί μια ενιαία διαδικασία αφερεγγυότητας γενικής εφαρμογής για ολόκληρη την Κοινότητα. Για τον λόγο

αυτό, η άνευ εξαιρέσεων εφαρμογή του δικαίου του κράτους έναρξης της διαδικασίας θα οδηγούσε συχνά σε δυσκολίες. Αυτό ισχύει ιδίως για τα δικαιώματα ασφαλείας, τα οποία διαφέρουν σημαντικά στα κράτη μέλη. [...] Ο παρών κανονισμός αποσκοπεί να αντιμετωπίσει την κατάσταση αυτή με δύο τρόπους: προβλέπει, αφενός, ότι θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικοί κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο σε ορισμένες περιπτώσεις ιδιαίτερα σημαντικών δικαιωμάτων και νομικών καταστάσεων (π.χ. εμπράγματα δικαιώματα και συμβάσεις εργασίας) και, αφετέρου, ότι παράλληλα με την κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας γενικής εφαρμογής, θα πρέπει να επιτρέπεται και η εφαρμογή εθνικών διαδικασιών που αφορούν μόνο τα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο κράτος έναρξης.

[...]

- (23) Ο παρών κανονισμός, στα θέματα που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, θα πρέπει να καθορίζει ενιαίους κανόνες για τη σύγκρουση των νομοθεσιών οι οποίοι να αντικαθιστούν, στα πλαίσια του πεδίου εφαρμογής τους, τις εθνικές διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Εκτός εάν υπάρχει αντίθετη διάταξη, θα πρέπει να εφαρμόζεται η νομοθεσία του κράτους μέλους έναρξης της διαδικασίας (*lex concursus*). Ο κανόνας αυτός για τη σύγκρουση των νομοθεσιών θα πρέπει να εφαρμόζεται τόσο στην κύρια διαδικασία όσο και στις τοπικές διαδικασίες. Ο *lex concursus* καθορίζει όλα τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας, τόσο τα διαδικαστικά όσο και τα ουσιαστικά, επί των ενεχόμενων προσώπων και έννομων σχέσεων. Ο κανόνας αυτός διέπει όλους τους όρους έναρξης, διεξαγωγής και περάτωσης της διαδικασίας αφερεγγυότητας.
- (24) Η αυτόματη αναγνώριση μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας στην οποία εφαρμόζεται κανονικά το δίκαιο του κράτους έναρξης της διαδικασίας μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με τους κανόνες δυνάμει των οποίων διεξάγονται κανονικά οι συναλλαγές στα άλλα κράτη μέλη. Για να προστατευθούν οι έννομες προσδοκίες και η ασφάλεια των συναλλαγών στα άλλα κράτη μέλη εκτός αυτού της έναρξης της διαδικασίας, θα πρέπει να προβλεφθούν ορισμένες εξαιρέσεις από το γενικό κανόνα.
- (25) Είναι ιδιαίτερα αναγκαίο να προβλεφθούν για τα εμπράγματα δικαιώματα ειδικές συνδεδεμένες έννοιες που θα παρεκκλίνουν από τη νομοθεσία του κράτους έναρξης, δεδομένου ότι τα δικαιώματα αυτά ενέχουν σημαντικό ρόλο στη χορήγηση πιστώσεων. Η αιτιολόγηση, η ισχύς και η εμβέλεια ενός τέτοιου εμπράγματος δικαιώματος θα πρέπει να καθορίζονται κανονικά δυνάμει του δικαίου της τοποθεσίας του πράγματος [και να μην επηρεάζονται από την ενδεχόμενη κίνηση διαδικασίας αφερεγγυότητας]. Ο κάτοχος του εμπράγματος δικαιώματος θα πρέπει, επομένως, να μπορεί να αξιώσει περαιτέρω τον διαχωρισμό της εγγύησης από τα περιουσιακά στοιχεία, ή τον ξεχωριστό διακανονισμό της. Εάν, επί των περιουσιακών στοιχείων, υφίστανται εμπράγματα δικαιώματα δυνάμει του δικαίου της τοποθεσίας του πράγματος σε ένα κράτος μέλος, αλλά η κύρια διαδικασία διεξάγεται σε άλλο κράτος μέλος, ο σύνδικος της κύριας διαδικασίας θα πρέπει να μπορεί να ζητήσει την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας από το αρμόδιο για τα εμπράγματα δικαιώματα δικαστήριο, εάν ο οφειλέτης έχει εγκατάσταση στο κράτος αυτό. Εάν δεν κινηθεί δευτερεύουσα διαδικασία, το πλεόνασμα της πώλησης του περιουσιακού στοιχείου που καλύπτεται από εμπράγματα δικαιώματα πρέπει να καταβληθεί στον σύνδικο της κύριας διαδικασίας.»

5 Το άρθρο 3 του κανονισμού, που διέπει τη διεθνή δικαιοδοσία, έχει ως εξής:

«1. Αρμόδια για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη. Για τις εταιρείες και τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι κέντρο των κυρίων συμφερόντων είναι ο τόπος της καταστατικής έδρας.

2. Όταν το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη ευρίσκεται σε κράτος μέλος, τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους είναι αρμόδια για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας, κατ' αυτού, μόνον εάν έχει εκεί εγκατάσταση. Η διαδικασία αυτή παράγει αποτελέσματα μόνον έναντι των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που βρίσκονται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

3. Όταν αρχίσει διαδικασία αφερεγγυότητας, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, τυχόν μεταγενέστερες διαδικασίες αφερεγγυότητας που αρχίζουν κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2, είναι δευτερεύουσες, και συνιστούν υποχρεωτικώς διαδικασίες εκκαθάρισης.

[...]»

6 Το άρθρο 4 του κανονισμού, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο, προβλέπει τα εξής:

«1. Εάν ο παρών κανονισμός δεν ορίζει άλλως, δίκαιο εφαρμοστέο στη διαδικασία αφερεγγυότητας και στα αποτελέσματά της είναι το δίκαιο του κράτους μέλους έναρξης της διαδικασίας, κατωτέρω καλουμένου “κράτος έναρξης”.

2. Το δίκαιο του κράτους έναρξης ρυθμίζει τις προϋποθέσεις έναρξης, τη διεξαγωγή και την περάτωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Βάσει του δικαίου αυτού, ορίζονται συγκεκριμένα:

[...]

β) η πτωχευτική και η μεταπτωχευτική περιουσία·

[...]

στ) τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί των ατομικών διώξεων εκ μέρους πιστωτών, εκτός αν υφίσταται εκκρεμοδικία·

ζ) οι πτωχευτικές και οι μεταπτωχευτικές απαιτήσεις·

η) οι κανόνες αναγγελίας, εξέλεξης και τελικής επαλήθευσης των πιστώσεων·

θ) οι κανόνες διανομής του προϊόντος της ρευστοποιήσεως των περιουσιακών στοιχείων, η κατάταξη των απαιτήσεων και τα δικαιώματα των πιστωτών οι οποίοι ικανοποιήθηκαν εν μέρει μετά την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, βάσει εμπραγμάτου δικαιώματος ή διά συμψηφισμού·

[...]»

7 Όσον αφορά τα εμπράγματα δικαιώματα τρίτων, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«Η έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν θίγει εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί πραγμάτων ή ασωμάτων αντικειμένων, κινητών ή ακινήτων (τόσο συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων όσο και περιουσιών, ως συνόλου που κατά καιρούς αλλάζει), ανηκόντων στον οφειλέτη και ευρισκόμενων σε άλλο κράτος μέλος κατά την έναρξη της διαδικασίας.»

8 Επί του ζητήματος της αναγνώρισης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, το άρθρο 16 του κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Η κήρυξη της έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας από τα κατ' άρθρο 3 αρμόδια δικαστήρια κράτους μέλους αναγνωρίζεται στο έδαφος όλων των άλλων κρατών μελών μόλις αρχίσει να παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος έναρξης.

Ο κανόνας αυτός ισχύει επίσης και αν, ως εκ της ιδιότητας του οφειλέτη, είναι αδύνατη στα υπόλοιπα κράτη μέλη η κατ' αυτού έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας.

2. Η αναγνώριση της διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεν εμποδίζει την έναρξη διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 2, από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους. Στην περίπτωση αυτή, η τελευταία αυτή διαδικασία είναι δευτερεύουσα διαδικασία αφερεγγυότητας κατά την έννοια του κεφαλαίου III.»

- 9 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού, που αφορά τα αποτελέσματα της αναγνώρισης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, έχει ως εξής:

«Η απόφαση έναρξης διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, παράγει άνευ ετέρου σε κάθε άλλο κράτος μέλος τα αποτελέσματα που ορίζει το δίκαιο του κράτους έναρξης, εφόσον ο παρών κανονισμός δεν προβλέπει άλλως και ενόσω δεν έχει κινηθεί σ' αυτό το άλλο κράτος μέλος καμία άλλη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 2.»

- 10 Το άρθρο 43 του κανονισμού περιλαμβάνει διατάξεις σχετικές με τη χρονική ισχύ του εν λόγω κανονισμού και έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στις διαδικασίες αφερεγγυότητας που άρχισαν μετά την έναρξη ισχύος του. Οι πράξεις που διενεργήθηκαν από τον οφειλέτη πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού εξακολουθούν να διέπονται από το εφαρμοστέο τη στιγμή που διενεργήθηκαν δίκαιο.»

- 11 Τέλος, το άρθρο 47 ορίζει τα κατωτέρω:

«Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει στις 31 Μαΐου 2002.»

Το ουγγρικό δίκαιο

- 12 Οι κανόνες περί χρηματοοικονομικών ασφαλειών περιέχονται στα άρθρα 270 και 271 του Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV törvénynek (νόμος IV του 1959, περί θεσπίσεως του Αστικού Κώδικα), όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο στην υπό κρίση υπόθεση χρόνο.

- 13 Το άρθρο 270 του νόμου αυτού έχει ως ακολούθως:

«1. Όταν παρέχεται χρηματοοικονομική ασφάλεια προς εξασφάλιση απαιτήσεως, ο δανειστής μπορεί να ικανοποιηθεί άμεσα από το ποσό που παρέχεται ως ασφάλεια σε περίπτωση ολικής ή μερικής μη εκπληρώσεως των συμβατικών υποχρεώσεων.

2. Ως ασφάλεια προς εξασφάλιση απαιτήσεως μπορεί να παρέχονται μετρητά, λογαριασμοί ταμειυτηρίου ή κινητές αξίες. Αν η ασφάλεια συνίσταται στην παροχή άλλου πράγματος, εφαρμόζονται οι κανόνες περί ενεχύρου.

3. Η παροχή χρηματοοικονομικής ασφαλείας για την εξασφάλιση μη αγωγίμης αξιώσεως είναι άκυρη. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται στην παροχή χρηματοοικονομικής ασφαλείας για την εξασφάλιση απαιτήσεως που έχει παραγραφεί.

4. Η παραγραφή απαιτήσεως δεν εμποδίζει την ικανοποίηση του δανειστή από την ασφάλεια που παρασχέθηκε προς εξασφάλιση της απαιτήσεως αυτής.»

14 Το άρθρο 271 του ίδιου νόμου έχει ως κατωτέρω:

«1. Χρηματοοικονομική ασφάλεια παρέχεται αποκλειστικά προς ικανοποίηση απαιτήσεως οποιαδήποτε συμφωνία αντίθετη προς τον προηγούμενο κανόνα είναι άκυρη.

2. Τα μετρητά ή οι αξίες που έχουν παρασχεθεί ως χρηματοοικονομική ασφάλεια πρέπει να επιστρέφονται με τη λύση της σχετικής συμβάσεως ή εφόσον παρέλθει ο χρόνος ισχύος της ασφάλειας χωρίς να έχει πληρωθεί η νόμιμη αίρεση για την ικανοποίηση της απαιτήσεως από τα εν λόγω μετρητά ή κινητές αξίες.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

15 Η υπό κρίση υπόθεση ανέκυψε από τη διαφορά μεταξύ, αφενός, της ERSTE Bank Hungary Nyrt. (στο εξής: ERSTE Bank ή αναιρεσείουσα) και, αφετέρου, του Magyar Állam (Ουγγρικού Δημοσίου) καθώς και των εταιριών BCL Trading και ERSTE Befektetési Zrt.

16 Στις 8 Μαΐου 1998 η Postabank és Takarékpénztár Rt. (στο εξής: Postabank) παρέσχε ενέγγυα πίστωση με πληρωμή υπέρ της δικαιούχου BCL Trading.

17 Εν συνεχεία, η BCL Trading εκχώρησε σε διάφορες τράπεζες την αξίωση για την εξασφάλιση της οποίας είχε παρασχεθεί η ενέγγυα πίστωση. Κατόπιν της άρνησης της Postabank να καταβάλει στις εν λόγω τράπεζες τα χρηματικά ποσά που όφειλε βάσει της ενέγγυας πίστωσης, οι τράπεζες αυτές άσκησαν αγωγή ζητώντας την καταβολή της εκχωρηθείσας αξίωσης.

18 Στις 9 Ιουλίου 2003 η BCL Trading ενεχυρίασε τις μετοχές της Postabank που της ανήκαν για την περίπτωση κατά την οποία θα καθίστατο απαιτητή η αξίωση για την οποία παρασχέθηκε η ενέγγυα πίστωση, οπότε η Postabank θα υποχρεωνόταν να καταβάλει τα αντίστοιχα χρηματικά ποσά. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω μετοχές απετέλεσαν αντικείμενο χρηματοοικονομικής ασφάλειας.

19 Στις 5 Δεκεμβρίου 2003 κινήθηκε στην Αυστρία διαδικασία αφερεγγυότητας κατά της BCL Trading, με έδρα τη Βιέννη (Αυστρία), η οποία δημοσιεύτηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2004.

20 Όσον αφορά τις μετοχές της Postbank που ανήκαν στη BCL Trading, και οι οποίες είχαν δοθεί ως ενέχυρο, το Legfelsőbb Bíróság, με απόφαση που εξέδωσε στις 6 Δεκεμβρίου 2005, υποχρέωσε το Ουγγρικό Δημόσιο να τις αγοράσει για τον λόγο ότι ασκούσε αποφασιστική επιρροή στην Postabank, πράγμα που, κατά το ουγγρικό δίκαιο, γεννούσε εις βάρος του Ουγγρικού Δημοσίου υποχρέωση απόκτησης των μετοχών της Postabank που προσέφεραν προς πώληση οι μικρότεροι μέτοχοι. Προς εκτέλεση της απόφασης αυτής, το Ουγγρικό Δημόσιο αγόρασε τις εν λόγω μετοχές αντί τιμήματος που καθόρισε το Legfelsőbb Bíróság, ενώ προέβη σε δημόσια κατάθεση των μετρητών που υποκατέστησαν τις εν λόγω μετοχές οι οποίες είχαν εν τω μεταξύ απούλοποιηθεί.

21 Στις 27 Ιανουαρίου 2006 η ERSTE Bank, με έδρα τη Βουδαπέστη (Ουγγαρία), η οποία υποκαταστάθηκε στα δικαιώματα της Postabank, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Fővárosi Bíróság (πρωτοδικείου Βουδαπέστης) κατά των αναιρεσίβλητων της κύριας δίκης, ζητώντας από το δικαστήριο αυτό να αναγνωρίσει με την απόφασή του την ύπαρξη χρηματοοικονομικής ασφάλειας επί του δημοσίου κατατεθέντος χρηματικού ποσού.

22 Εν αναμονή εκδικάσεως της προσφυγής αυτής, η ERSTE Bank υπέβαλε, στις 8 Ιανουαρίου 2007, αίτηση στην Ουγγαρία για την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά της BCL Trading, προβάλλοντας ότι η εταιρία αυτή διέθετε υποκατάστημα στην Ουγγαρία και ότι είχε ήδη κινηθεί εναντίον της ανάλογη διαδικασία στην Αυστρία. Με την απόφασή του, το Legfelsőbb Bíróság

έκρινε ότι ο κανονισμός 1346/2000 έχει μεν εφαρμογή, απέρριψε ωστόσο την αίτηση αυτή για τον λόγο ότι η αναιρεσείουσα δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι η οφειλέτρια εταιρία διαθέτει υποκατάστημα στην Ουγγαρία, όπως επιτάσσει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού.

- 23 Στις 7 Ιανουαρίου 2009 το Fővárosi Bíróság έκρινε ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι κατά της BCL Trading εκκρεμούσε διαδικασία αφερεγγυότητας στην Αυστρία, εφαρμοστέο στην εν λόγω διαδικασία και στα αποτελέσματα είναι το αυστριακό δίκαιο. Δεδομένου όμως ότι το αυστριακό πτωχευτικό δίκαιο αποκλείει το ενδεχόμενο έναρξης ένδικης διαδικασίας κατά οικονομικού φορέα που τελεί υπό εκκαθάριση σε σχέση με την πτωχευτική περιουσία, δεν μπορούσε να ασκηθεί προσφυγή κατά της BCL Trading, εφόσον αυτή τελούσε υπό εκκαθάριση. Ως εκ τούτου, το Fővárosi Bíróság εξέδωσε διάταξη με την οποία έθεσε την υπόθεση στο αρχείο.
- 24 Κατόπιν εφέσεως που άσκησε στις 4 Φεβρουαρίου 2010 η ERSTE Bank κατά της αποφάσεως αυτής, το Fővárosi Ítéltábla (εφετείο Βουδαπέστης), στηριζόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού, επικύρωσε την ανωτέρω διάταξη που εξέδωσε πρωτοδίκως το Fővárosi Bíróság. Επιπλέον, το εφετείο υπενθύμισε ότι το ζήτημα αν η ERSTE Bank μπορεί να ζητήσει την έκδοση αναγνωριστικής αποφάσεως σχετικά με την ύπαρξη χρηματοοικονομικής ασφάλειας πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του αυστριακού δικαίου.
- 25 Εν συνεχεία, η ERSTE Bank άσκησε αναίρεση ενώπιον του Legfelsőbb Bíróság με την οποία ζήτησε, κυρίως, να εξαφανιστεί η οριστική διάταξη περί αρχειοθέτησεως της υποθέσεως και να αναπεμφθεί η υπόθεση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο προκειμένου αυτό να επανεξετάσει την αίτηση έναρξης δευτερεύουσας διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά της BCL Trading. Επιπλέον, η ERSTE Bank υποστήριξε ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω δεδομένου ότι η απόφαση έναρξης διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά της BCL Trading στην Αυστρία είχε εκδοθεί πριν την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οπότε, σύμφωνα με τον ίδιο κανονισμό, δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ότι η εταιρία αυτή τελεί υπό εκκαθάριση στην Ουγγαρία.
- 26 Εκτιμώντας ότι η έκδοση της αποφάσεως του εξαρτάται από την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού, το Legfelsőbb Bíróság αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με το ακόλουθο ερώτημα:

«Έχει εφαρμογή το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού [...], στο πλαίσιο αστικής δίκης που αφορά την αναγνώριση εμπράγματος δικαιώματος [ειδικότερα, χρηματοοικονομικής ασφάλειας (óvadék)], στην περίπτωση κατά την οποία το κράτος στο οποίο βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία που εξασφαλίζουν την απαίτηση, δηλαδή, αρχικώς, η κινητή αξία και, εν συνεχεία, το χρηματικό ποσό που αντικαθιστά την κινητή αυτή αξία, δεν έχει ακόμα προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας σε άλλο κράτος μέλος, πλην όμως αποτελεί κράτος μέλος της Ένωσης κατά τον χρόνο ασκήσεως της προσφυγής;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 27 Με το προδικαστικό του ερώτημα, το Legfelsőbb Bíróság ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στο πλαίσιο αστικής δίκης που αφορά την αναγνώριση εμπράγματος δικαιώματος, στην περίπτωση κατά την οποία τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενο του δικαιώματος, εν προκειμένω χρηματικό ποσό που έχει κατατεθεί δημοσίως, βρίσκονται σε κράτος μέλος που δεν έχει ακόμα προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας σε άλλο κράτος μέλος, πλην όμως αποτελεί κράτος μέλος της Ένωσης κατά τον χρόνο άσκησης της προσφυγής με την οποία κινείται η ένδικη διαδικασία.

- 28 Πριν δώσει απάντηση στο ερώτημα αυτό, το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να άρει τις αμφιβολίες που εξέφρασαν ορισμένοι μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία όσον αφορά τη δυνατότητα της *ratione temporis* εφαρμογής του κανονισμού σε πραγματικά περιστατικά όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη.
- 29 Συναφώς, υπενθυμίζεται προκαταρκτικώς ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο του 1, ο κανονισμός ισχύει για όλες τις συλλογικές διαδικασίες οι οποίες προϋποθέτουν την αφερεγγυότητα του οφειλέτη και συνεπάγονται τη μερική ή ολική πτωχευτική του απαλλοτρίωση καθώς και τον διορισμό συνδίκου.
- 30 Κατά το άρθρο 43 του κανονισμού, που αφορά τη χρονική ισχύ του, ο κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στις διαδικασίες αφερεγγυότητας που άρχισαν μετά την έναρξη ισχύος του, η οποία ορίζεται, όπως διευκρινίζει το άρθρο του 47, στις 31 Μαΐου 2002.
- 31 Από την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η διαδικασία αφερεγγυότητας κατά της BCL Trading κινήθηκε στην Αυστρία στις 5 Δεκεμβρίου 2003.
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η επίμαχη διαδικασία κινήθηκε σε κράτος μέλος μετά τις 31 Μαΐου 2002 και ότι, κατά συνέπεια, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.
- 33 Επισημαίνεται επίσης ότι, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των άρθρων 16, παράγραφος 1, και 17, παράγραφος 1, του κανονισμού, η απόφαση για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας σε κράτος μέλος αναγνωρίζεται στο έδαφος όλων των άλλων κρατών μελών μόλις αρχίσει να παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος έναρξης ενώ παράγει άνευ ετέρου σε κάθε άλλο κράτος μέλος τα αποτελέσματα που ορίζει το δίκαιο του κράτους έναρξης (βλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2010, C-444/07, MG Probud Gdynia, Συλλογή 2010, σ. I-417, σκέψη 26).
- 34 Όπως προκύπτει από την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, ο κανόνας προτεραιότητας που θεσπίζει το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα, αυτή ακριβώς η αρχή κατέστησε δυνατή όχι μόνον τη δημιουργία ενός δεσμευτικού συστήματος διεθνούς δικαιοδοσίας, προς το οποίο οφείλουν να συμμορφώνονται όλα τα δικαστήρια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, αλλά και τη συνακόλουθη παραίτηση των κρατών μελών από τους κανόνες της εσωτερικής νομοθεσίας τους σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων υπέρ ενός απλουστευμένου μηχανισμού αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων στο πλαίσιο διαδικασιών αφερεγγυότητας (απόφαση της 2ας Μαΐου 2006, C-341/04, Eurofood IFSC, Συλλογή 2006, σ. I-3813, σκέψεις 39 και 40, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση MG Probud Gdynia, σκέψεις 27 και 28).
- 35 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, διευκρινίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 2 της πράξεως προσχωρήσεως, οι διατάξεις του κανονισμού αρχίζουν να εφαρμόζονται στην Ουγγαρία από την ημερομηνία προσχωρήσεώς της στην Ένωση, δηλαδή από την 1η Μαΐου 2004.
- 36 Επομένως, από την ημερομηνία αυτή, τα ουγγρικά δικαστήρια οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού, να αναγνωρίζουν κάθε απόφαση για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας που εκδίδει δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο είναι αρμόδιο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 του κανονισμού αυτού. Επιπλέον, κατ' εφαρμογή του άρθρου 17, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, κάθε απόφαση για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας που εκδίδει δικαστήριο κράτους μέλους παράγει καταρχήν στην Ουγγαρία, από 1ης Μαΐου 2004 και άνευ ετέρου, όλα τα αποτελέσματα που ορίζει το δίκαιο του κράτους έναρξης.
- 37 Κατόπιν των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι ο κανονισμός εφαρμόζεται σε πραγματικά περιστατικά όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη, δεδομένου ότι η διαδικασία αφερεγγυότητας περί της οποίας πρόκειται, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 31 και 32 της παρούσας αποφάσεως, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του και ότι, κατά συνέπεια, από την 1η Μαΐου 2004, τα ουγγρικά δικαστήρια όφειλαν να αναγνωρίσουν την απόφαση έναρξης της οικείας διαδικασίας που είχαν εκδώσει τα αυστριακά δικαστήρια.

- 38 Εν συνεχεία, το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού θεσπίζει τον κανόνα κατά τον οποίο ο προσδιορισμός του αρμόδιου δικαστηρίου συνεπιφέρει τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου. Συγκεκριμένα, δυνάμει της διατάξεως αυτής, σε σχέση τόσο με την κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας όσο και με τη δευτερεύουσα ή τοπική διαδικασία, το δίκαιο που έχει εφαρμογή στη διαδικασία αφερεγγυότητας και στα αποτελέσματά της είναι το δίκαιο του κράτους μέλους έναρξης της διαδικασίας (*lex concursus*) (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις Eurofood IFSC, σκέψη 33, και MG Probud Gdynia, σκέψη 25, καθώς και απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2011, C-191/10, Rastrelli Davide και C., Συλλογή 2011, σ. I-13209, σκέψη 16). Το δίκαιο του κράτους έναρξης διέπει, όπως επισημαίνει και η εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, όλους τους όρους έναρξης, διεξαγωγής και περάτωσης της διαδικασίας αφερεγγυότητας.
- 39 Παρά ταύτα, για τη διαφύλαξη της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου στις συναλλαγές εντός κρατών μελών διαφορετικών από το κράτος μέλος έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, ο κανονισμός προβλέπει, στα άρθρα του 5 έως 15, ορισμένες εξαιρέσεις από τον ανωτέρω κανόνα για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, όσον αφορά συγκεκριμένα δικαιώματα και έννομες καταστάσεις που, σύμφωνα με την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, έχουν ιδιαίτερη σημασία.
- 40 Επομένως, όσον αφορά ειδικότερα τα εμπράγματα δικαιώματα, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού προβλέπει ότι η έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν θίγει εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί πραγμάτων που ανήκουν στον οφειλέτη και βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος κατά την έναρξη της διαδικασίας.
- 41 Το περιεχόμενο της διάταξης αυτής αποσαφηνίζεται από την ενδέκατη και την εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, κατά τις οποίες είναι αναγκαίο να προβλεφθούν για τα εμπράγματα δικαιώματα ειδικές συνδυαστικές έννοιες «που θα παρεκκλίνουν από τη νομοθεσία του κράτους έναρξης», δεδομένου ότι τα δικαιώματα αυτά ενέχουν σημαντικό ρόλο στη χορήγηση πιστώσεων. Ως εκ τούτου, κατά την εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη, η αιτιολόγηση, η ισχύς και η εμβέλεια ενός τέτοιου εμπράγματος δικαιώματος θα πρέπει κανονικά να καθορίζονται δυνάμει του δικαίου της τοποθεσίας του πράγματος (*lex rei sitae*) και να μην επηρεάζονται από την ενδεχόμενη κίνηση διαδικασίας αφερεγγυότητας.
- 42 Κατά συνέπεια, η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα που ορίζει ως εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους έναρξης, παρέχει τη δυνατότητα να εφαρμόζεται στα εμπράγματα δικαιώματα που έχουν πιστωτές ή τρίτοι επί ορισμένων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη το δίκαιο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο περί του οποίου πρόκειται.
- 43 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, είναι όντως αληθές ότι, κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας στην Αυστρία, στις 5 Δεκεμβρίου 2003, τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη που βαρύνονταν με το οικείο εμπράγματο δικαίωμα βρίσκονταν στην Ουγγαρία, δηλαδή στο έδαφος κράτους το οποίο τότε δεν αποτελούσε ακόμη κράτος μέλος της Ένωσης.
- 44 Εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι, όπως υπομνήσθηκε με τις σκέψεις 35 και 37 της παρούσας αποφάσεως, οι διατάξεις του κανονισμού άρχισαν να εφαρμόζονται στην Ουγγαρία από την ημερομηνία προσχωρήσεώς της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή από την 1η Μαΐου 2004. Κατά συνέπεια, από την ημερομηνία αυτή, τα ουγγρικά δικαστήρια όφειλαν να αναγνωρίσουν την απόφαση έναρξης της οικείας διαδικασίας που είχαν εκδώσει τα αυστριακά δικαστήρια.
- 45 Υπό τις περιστάσεις αυτές, προκειμένου να διατηρηθεί η συνοχή του συστήματος που καθιερώνει ο κανονισμός και η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αφερεγγυότητας, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται ακόμη και στις διαδικασίες αφερεγγυότητας που κινήθηκαν πριν την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην περίπτωση κατά την οποία, όπως ισχύει εν προκειμένω, την

1η Μαΐου 2004, τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη που βαρύνονται με το οικείο εμπράγματο δικαίωμα βρίσκονταν στο έδαφος του εν λόγω κράτους, πράγμα το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

- 46 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο υποβληθέν ερώτημα είναι ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης, ακόμη και στις διαδικασίες αφερεγγυότητας που κινήθηκαν πριν την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην περίπτωση κατά την οποία, την 1η Μαΐου 2004, τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη που βαρύνονται με το οικείο εμπράγματο δικαίωμα βρίσκονταν στο έδαφος του εν λόγω κράτους, πράγμα το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης, ακόμη και στις διαδικασίες αφερεγγυότητας που κινήθηκαν πριν την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην περίπτωση κατά την οποία, την 1η Μαΐου 2004, τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη που βαρύνονται με το οικείο εμπράγματο δικαίωμα βρίσκονταν στο έδαφος του εν λόγω κράτους, πράγμα το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)